

Дробот О. В.,

*доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології, філософії та суспільних наук
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ» У РІЗНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДАХ

В умовах сучасного соціокультурного простору України, у зв'язку з швидким розвитком інтернет-технологій, онлайн спілкування та професійного навчання в професійній освіті значно розширюється, становиться більш різнобічною проблема визначення професійного спілкування, яка набуває своєї різноманітності тлумачення.

Проблема професійного спілкування у науковій літературі розглядається в основному в аспектах різної професійної діяльності: професійного спілкування психолога [7], культури професійного спілкування державних службовців [6], професійного спілкування фахівця соціальної сфери [1], професійного спілкування майбутніх педагогів [5, 9] також розглядаються особливості професійного спілкування інших фахівців [4].

З іншого боку є психологічні дослідження невербального спілкування в управлінській діяльності менеджерів, саме ділових переговорах [3], де визначається, що для того, щоб фахова діяльність була вдалою, менеджер повинен розуміти невербальну інформацію при професійному спілкуванні – певні невербальні сигнали для вдалої зміни здійснення розмови у ділових переговорах.

В цілому можна зазначити, що професійне спілкування охоплює ширший спектр взаємодій, включаючи спілкування не лише в бізнес-середовищі, а й у наукових, медичних, освітніх, соціальних та інших сферах діяльності. Воно передбачає обмін інформацією та ідеями, співпрацю, розв'язання конфліктів, навчання, вплив на інших тощо. Професійне спілкування базується на знаннях, навичках та етиці, характерних для конкретної професії чи галузі. Його особливості визначаються контекстом та вимогами конкретного професійного середовища

Формування повного уявлення про спілкування стає можливим лише за умови його врахування в контексті сучасної системи наукових знань в цілому і розуміння їхньої ролі в науковій ієрархії. Для

отримання комплексного розуміння суті професійного спілкування наукові підходи або розглядаються в нерозривній єдності.

На сьогодні ми маємо філософське підґрунтя проблеми професійного спілкування та професійної підготовки; гуманістичний підхід розглядає людину як суб'єкта діяльності, здатного до свідомого перетворення об'єктивної дійсності та творчого саморозвитку; аксіологічний підхід актуалізує заломлення досвіду професійного спілкування людини через цінності, якими вона керується у житті; діяльнісний підхід орієнтує дослідження проблеми професійного спілкування та підготовки до нього фахівців на різні аспекти їх багатосторонньої діяльності; звернення до системного підходу дає образ реального процесу професійного спілкування як моделі, побудованої з сукупності взаємозалежних між собою елементів, будучи певним відображенням у свідомості системності цього об'єкта; сутність компетентнісного підходу полягає в аналізі умов походження знання та формулюванні понять, необхідних для вирішення завдань, освоєння цілісного досвіду вирішення життєвих проблем.

Дослідження професійного спілкування включає різноманітні підходи та напрямки, які сприяють більш глибокому розумінню та аналізу цього явища: 1) комунікаційні теорії – вивчення професійного спілкування включає застосування різних комунікаційних теорій, таких як теорія впливу, теорія міжособистісних стосунків, теорія масової комунікації тощо. Ці теорії допомагають розуміти основні принципи спілкування і взаємодії людей у професійному контексті; 2) психологічні підходи – дозволяють вивчати аспекти особистісного розвитку, міжособистісних відносин, взаємодії та впливу на професійну діяльність, це включає аналіз комунікаційних навичок, взаємодії в групах та впливу структури організації на спілкування, також можна зазначити психосемантичні підходи щодо вивчення передачі смислів і значень через вербальний – словесний матеріал та візуальний – невербальний; 3) соціологічні підходи – розглядають спілкування в контексті соціальних структур і процесів, а також впливу соціального середовища на професійну взаємодію, це може включати аналіз організаційної культури, класових та гендерних аспектів спілкування тощо; 4) лінгвістичні підходи до дослідження професійного спілкування зосереджені на вивченні мовних засобів, стилів та стратегій, що використовуються у взаємодії між професіоналами, це включає аналіз термінології, діалогів, письмових та усних форм спілкування; 5) технологічні підходи – з розвитком інформаційних технологій дослідження професійного спілкування все більше звертають увагу на вплив цифрових засобів комунікації на професійну взаємодію та ефективність комунікаційних процесів [2, 8, 9].

Список використаних джерел:

1. Баранюк В. В. Педагогічні умови формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців соціальної роботи. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. № 1. С. 32–42.
2. Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування : навч.-метод. посіб. для студ. ден. та заоч. форм навчання всіх спец. гуманіт. профілю / Держ. закл. «Луган. нац. унт імені Тараса Шевченка». Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 299 с.
3. Дробот О.В. Психологічні аспекти невербального спілкування в ділових переговорах. *Наукові перспективи*. 2023. № 10(40). С. 750–763.
4. Кочина В. В. Сутність і структура поняття «культура професійного спілкування» майбутніх фахівців. *Вісник Національного університету оборони України: педагогічна освіта*. 2014. № 4(41). С. 63–67.
5. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 212 с.
6. Улунова Г. Є. Психологія розвитку культури професійного спілкування державних службовців у системі безперервної освіти: автореф. ... докт. психол. наук. Київ, 2020. 48 с.
7. Ямчук Т. Ю., Барчій М. С. Культура професійного спілкування психологів. *Психологія: теорія і практика*. 2018. Вип. 2 (2). С. 170–180.
8. Джеджера К. В. Дефініції «Ділове спілкування», «Професійне спілкування», «Професійне ділове спілкування» у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2017. Вип. 17. С. 197–201. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2017_17_54
9. Зотова-Садило О. Ю. До проблеми формування професійного ділового спілкування майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 68. С. 197–205. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpqgvzdia_2017_68_21